

Opetus- ja kulttuuriministeriö/
Yleissivistävän koulutuksen yksikkö
PL 29
00023 Valtioneuvosto

Lausuntopyyntö 20.12.2013; OKM0 64:00/2012

Lausunto opetus- ja kulttuuriministeriön lukiokoulutuksen yleisten valtakunnallisten tavoitteiden sekä tuntijaon uudistamista valmistelleen työryhmän ehdotuksista

Pyydettyä lausuntonaan Suomen Kuntaliitto esittää seuraavaa:

Yleistä

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 21.12.2012 laajapohjaisen työryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella esitys valtioneuvoston asetukseksi lukiokoulutuksen yleisiksi valtakunnallisiksi tavoitteiksi ja lukion tuntijaoksi sekä arvioida esitysten taloudelliset ja yhteiskunnalliset sekä muut vaikutukset.

Työryhmä kuuli monia eri alojen edustajia ja huippuasiantuntijoita sekä huomioi ja perusti työnsä ajankohtaisille lukiokoulutusta koskeville tutkimuksille, arvioinneille ja selvityksille sekä lukiokoulutuksen kehittämistyöryhmän toimenpide-ehdotuksille.

työryhmä luovutti 17.12.2013 ehdotuksensa opetusministeri Kiurulle.

Esitys lukion yleisiksi valtakunnallisiksi tavoitteiksi

Työryhmän ehdotuksen tavoitteena on yleissivistyksen vahvistaminen. Opiskelijoiden tulisi saada jatko-opintojen ja työelämän kannalta tarvittavat tiedot ja taidot. Tarkoituksena on vahvistaa nykyistä paremmin opiskeltavia tietoja ja taitoja koskevaa kokonaisuuksien hallintaa. Esitys antaisi opiskelijalle mahdollisuuden syventyä opinnoissaan nykyistä enemmän valitsemiinsä opintoihin, samalla sitoen oppimaansa laajempiin yhteyksiin.

Ehdotuksen mukaan tavoitteena olisi vahvistaa oppimisen taitoja, tieteellistä ja siihen sisältyvää kriittistä ajattelua ja luovuutta, työskentelyn taitoja, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja, tiedon hankinta- ja hallintataitoja, tietoteknisiä käyttö- ja soveltamistaitoja sekä taitoa ilmaista itseään kirjallisesti ja suullisesti myös muilla kielillä kuin opetuskielellä sekä taiteen keinoin.

Esityksen tavoitteena on vahvistaa jatkossa entistä paremmin joustavien opintopolkujen rakentamista osaamisen laajentamiseksi ja syventämiseksi myös muiden koulutuksenjärjestäjien, koulutusmuotojen ja -asteiden opetustarjontaa sekä työelämäyhteistyötä hyödyntäen.

Työryhmän esitys ottaa huomioon lukiokoulutuksen kehittämistyöryhmän muistion (2010) sekä Koulutuksen arviointineuvoston lukiokoulutuksen arviointiraportin (2012) toteamia kehittämiskohteita lukiokoulutuksessa.

Kuntaliitto kannattaa suurelta osin työryhmän esitystä yleisiksi valtakunnallisiksi tavoitteiksi ja pitää hyvänä valinnaisuuden lisäämistä, opintojen pirstaleisuuden sijaan suurempien kokonaisuuksien huomiointia, asioiden syvällisen ymmärtämisen sekä työelämätaitojen kehittämistä. Esityksessä on hyvin huomioitu myös koulutuksen ohjaavuus, innostavuus ja edellytysten luominen elinikäiseen oppimiseen sekä opiskelijan tulevaisuuden hallinta- ja valintataidot sekä valmiudet ura- ja elämänsuunnittelun parantamiseen.

Kuntaliitto kannattaa myös esitettyä opiskeluympäristöjen monipuolista hyödyntämistä lukio-opinnoissa, jotka lisääisivät työelämän, jatko-opintojen sekä tieto- ja viestintäteknologian tuntemusta.

Lukiokoulutus kaipaa kiireellistä ja riittävää kehittämistä ja uudistusta.

Esitys tuntijaoksi

Työryhmä jätti lukiokoulutuksen tuntijaosta kolme vaihtoehtoista esitystä. Niitä valmisteltaessa työryhmä katsoi, että lukiokoulutuksen antaman yleissivistyksen takaamiseksi lukion oppimäärä tulee säilyttää laajuudeltaan edelleen kolmivuotisena ja 75 kurssina. Laajan lukion tuntijaon tulee vahvistaa perusvalmiuksia kieli- ja kommunikaatiotaidoissa, matematiikassa, luonnontieteissä, humanistis-yhteiskunnallisissa ja katsomuksellisissa tieteissä sekä taito- ja taideaineissa. Samalla opiskelijoiden on kuitenkin voitava keskittyä syventämään tulevaisuudessa tarvittavaa osaamistaan yhdessä tai useammassa edellä mainitussa kokonaisuudessa.

Kuntaliitto katsoo esitetyistä kolmesta vaihtoehdosta vaihtoehdon A otavan parhaiten huomioon lukiokoulutuksen kehittämisen, uudistamisen ja tulevaisuuden haasteet sekä parhaiten toteuttavan esitetyt valtakunnalliset lukiokoulutuksen yleiset tavoitteet.

Kuntaliitto näkee, että yhteiset opintokokonaisuudet ja eheyttävät teemaopinnot sekä lukion oppimäärän vähimmäiskurssimäärän suorittaminen takaavat lukiokoulutuksen yleissivistyksen tason sekä opiskelijoiden jatko-opintokelpoisuuden.

Kuntaliitto korostaa, että laajan yleissivistyksen turvaamiseksi on kuitenkin erityisen tärkeää opetussuunnitelmien perusteiden keskeisten sisältöjen valmistelutyössä huolehtia jokaisen oppiaineen kohdalla siitä, että oppiaineita eheyttäviä aineksia, esimerkiksi kielten oppisisällöissä historiaa, kulttuuria ja yhteiskuntaoppia, sisällytetään perusteisiin.

Kuntaliitto ehdottaa lisäksi, että voisi harkita sitä, että luonnontieteellisten opintojen ja humanistis-yhteiskunnallisten ja katsomuksellisten opintojen koreista tulisi valita vähintään kolmen oppiaineen syventäviä kursseja.

Lukiokoulutuksen kehittäminen

Kuntaliitto katsoo lukiokoulutuksen kehittämisen olevan erityisen tärkeää. Lukiokoulutuksen saatavuus ja laadukkuus on hyvällä tasolla. Opiskelijat ovat saaneet hyvät mahdollisuudet menestymiseen jokaisessa lukiossa riippumatta siitä, onko kyseessä opiskelu haja-asutus-, maaseutu-, taajama- tai suuressa kaupunkilukiossa. Tässä tehtävässä kunnat ovat tähän asti onnistuneet hienosti.

Uudistuva tuntijaon mukainen lukiokoulutus taataan tasokkaasti ja tasa-arvoisesti koko maassa mikäli tieto- ja viestintätekniiikkaa voidaan hyödyntää entistä paremmin. Lukiokoulutuksen järjestämisessä, uudistamisessa ja koulutus- ja opintojen kurssitarjonnassa tulee luottaa kuntien omiin ratkaisuihin. Kuntien tulee voida itse ja yhdessä päättää miten lukiokoulutus järjestetään paikallisesti ja alueellisesti lukioissa ja niiden toimipisteissä.

Suurien kaupunki- ja taajamalukioiden ohella myös pienemmät lukiot ja lukiotoimipisteet voivat verkostoyhteistyöllä tarjota laajan opintotarjonnan. Erityisesti lukioiden keskinäinen verkottuminen takaa laajan kurssitarjonnan mahdollistamisen koko maassa. Opiskelijoille ei tarvitse tarjota kaikkea koulutusta omasta lukiosta. Etä- ja monimuoto-opetusta hyväksikäyttäen sekä videotallenteiden avulla voidaan yhdestä lukiosta antaa opetusta useamman lukion ja lukiotoimipisteen opiskelijoille.

Laadukkaan lukiokoulutuksen saatavuuden turvaaminen edellyttää edelleen lukiokoulutuksen järjestäjien, lukioiden ja niiden toimipisteiden keskinäistä verkostoyhteistyötä sekä yhteistyötä muiden koulutusasteiden, kolmannen sektorin ja työelämän kanssa.

Kuntaliitto ehdottaa harkittavaksi uutta tuntijakoasetusta valmisteltaessa seuraavia uudistuksia:

1. *Tieto- ja viestintäteknologisten ratkaisujen kehittämiseen tulisi panostaa, jotta turvattaisiin ja taattaisiin lukiokoulutuksen saatavuus koko maassa.*
2. *Luotaisiin pääosin valtion kustannuksella valtakunnallinen tieto- ja viestintäteknikan palvelu- ja etäopetusportaali tukemaan koulutuksen etäopetusmahdollisuuksia, digitaalisten oppimateriaalien saatavuutta ja digitaalisten oppimisympäristöjen implementointia opetukseen sekä niiden pedagogista kehittämistä. Valtakunnallisesti voisi näin myös mahdollistaa erikoiskurssien tarjoamisen.*
3. *Uskontoa ja elämänskatsomustietoa opiskeltaisiin esitysten mukaisesti pakollisena yksi kurssi. Sen sijaan syventäville valtakunnallisille kursseille voisi opetus suunnitelman perusteet laatia siten, että ne voitaisiin opettaa kaikille opiskelijoille yhdessä. Tämä olisi parasta suvaitsevaisuuskasvatusta ja madaltaisi eri kulttuurien välisiä ennakkoluuloja.*
4. *Valtionosuuslainsäädännön uudistamistyössä tulee huolehtia siitä, että myös haja-asutusalueilla ja pitkien etäisyyksien kunnissa turvataan resurssit lukio- koulutuksen antamiseen uudistuvan tuntijaon mukaisesti ja mahdollisuudet sen järjestämiseen.*

Nämä toimenpiteet hillitsisivät myös kustannuksia. Yllämainitut ehdotuksen mukaiset toimenpiteet voisivat parantaa opiskelijoiden hyvinvointia, vähentää kiirettä ja lyhentää opiskeluaikoja.

Lausunnon keskeinen sisältö

Kuntaliitto kannattaa suurelta osin työryhmän esitystä yleisiksi valtakunnallisiksi tavoitteiksi ja pitää hyvänä lukio-opintojen pirstaleisuuden sijaan suurempien kokonaisuuksien huomioimista, asioiden syvällisen ymmärtämisen sekä työelämätaitojen kehittämistä ja valinnaisuuden lisäämistä, jotka antavat opiskelijoille mahdollisuuksia rakentaa nykyistä joustavampia opintopolkuja jatko-opintosuuntautumisen ja valintojensa tueksi.

Lukiokoulutus kaipaa kiireellistä ja riittävää kehittämistä ja uudistusta. Kuntaliitto pitää hyvänä esitettyä opiskeluympäristöjen monipuolista hyödyntämistä lukio-opinnoissa, joka lisääisi jatko-opintojen, tieto- ja viestintäteknologian ja työelämän tuntemusta.

Kuntaliitto katsoo esitetyistä kolmesta vaihtoehdosta vaihtoehdon A ottavan parhaiten huomioon lukiokoulutuksen kehittämisen, uudistamisen ja tulevaisuuden haasteet sekä parhaiten toteuttavan esitetyt valtakunnalliset lukiokoulutuksen yleiset tavoitteet.

Kuntaliitto näkee, että yhteiset opintokokonaisuudet ja eheyttävät opinnot sekä lukiopöppimäärän vähimmäiskurssimäärän suorittaminen takaavat lukiokoulutuksen yleissivistyksen tason sekä opiskelijoiden jatko-opintokelpoisuuden.

Kuntaliitto korostaa, että laajan yleissivistyksen turvaamiseksi on erityisen tärkeää tulevassa opetussuunnitelmien perusteiden keskeisten sisältöjen valmistelutyössä huolehtia jokaisen oppiaineen kohdalla siitä, että oppiaineita eheyttäviä aineksia sisällytetään perusteisiin.

Laadukkaan lukiokoulutuksen saatavuuden turvaaminen edellyttää lukiokoulutuksen ja lukioiden keskinäistä verkostoyhteistyötä sekä yhteistyötä muiden koulutusasteiden, kolmannen sektorin ja työelämän kanssa. Suurien kaupunki- ja taajamalukioiden ohella myös pienemmät lukiot ja lukiotoimipisteet voivat tarjota laajan opintotarjonnan verkostoyhteistyöllä.

Uudistuva tuntijaon mukainen lukiokoulutus taataan tasokkaasti ja tasa-arvoisesti koko maassa mikäli tieto- ja viestintäteknikkaa voidaan hyödyntää entistä paremmin. Tieto- ja viestintäteknologisten ratkaisujen kehittämiseen tulisi panostaa. Lukiokoulutuksen järjestämisessä ja rakenteiden uudistamisessa tulee luottaa kuntien omiin ratkaisuihin. Lukiokoulutuksen kehittämistä ei tule toteuttaa valtiojohtoisesti.

Valtionosuuslainsäädännön uudistamistyössä tulee huolehtia siitä, että myös haja-asutusalueilla ja pitkien etäisyyksien kunnissa turvataan resurssit lukiokoulutuksen antamiseen uudistuvan tuntijaon mukaisesti ja mahdollisuudet sen järjestämiseen.

SUOMEN KUNTALIITTO

Tuula Haatainen
varatoimitusjohtaja

Anneli Kangasvieri
johtaja, opetus ja kulttuuri